

1. Италска племена

2. Једна од Југувинских бронзаних табли

Умбријски језик, III в. пре Хр., музеј у Губију

3. Римска република на свом територијалном врхунцу

Границе римске државе након освајања Јулија Цезара, пред његову смрт 44. г. пре Хр.

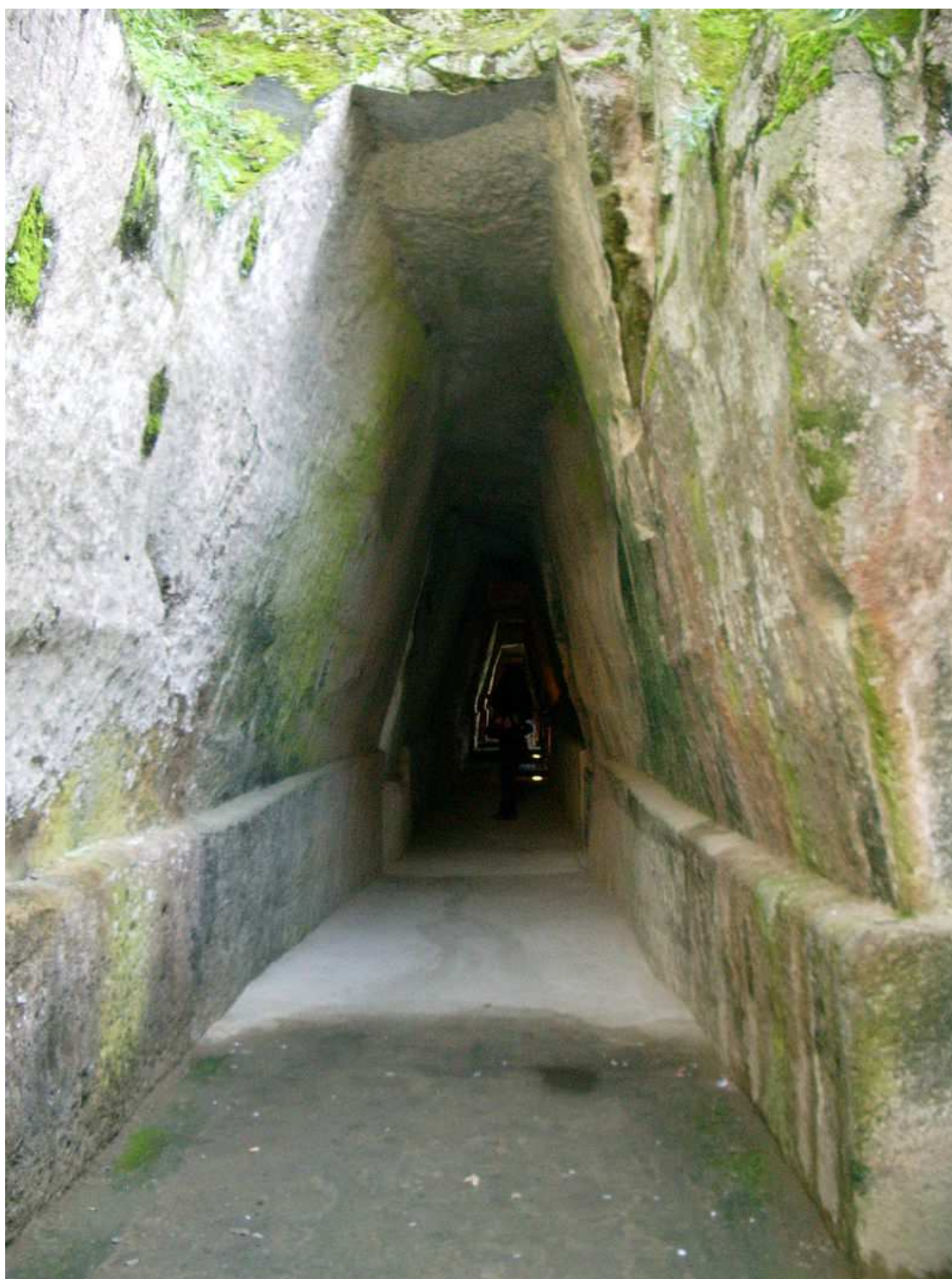
4. Римско царство на свом територијалном врхунцу

Границе Царства у тренутку Трајанове смрти 117. н.е.

5. Сестерциј цара Антонина Пија (138–161), на реверсу богиња Пијетас

Пијетас је персонификација побожности, у овом случају самог цара који је носио надимак *Pius* 'побожни, богобојажљиви'. За старе Римљане *pietas* је била једна од главних врлина, осећање поштовања и дужности не само према боговима већ и према заједници (држави) и прецима, живим и мртвим; пример им је био легендарни родоначелник Енеја, код Вергилија у „Енеиди“ *pius Aeneas*, који је свог старог оца Анхиса на сопственим леђима изнео из запаљене Троје.

6. Улаз у Сибилину пећину у Куми

Сибилина пећина у Куми (лат. *Cumae f. pl.*, ит. *Cuma*) откривена је 1938; по Вергилијевој „Енејиди“, Кумска Сибила, стара седамсто година, била је Енеји водич при његовом силаску у подземље; претходно је, на њен савет, морао, као дар којим ће умилостивити Просерпину (Персефону), обратити у оближњој шуми златну грану, по којој је Џејмс Фрејзер назвао своје монументално дело *The Golden Bough*..

7. Самнитски војници враћају се из боја

Зидна слика из гробнице у Ноли, Кампанија, IV в. пре Хр.
Археолошки музеј у Напуљу

8. Капитолска тријада, музеј у Палестрини, Рим

Слева на десно: Минерва (етрурска *Menrva*) са совом, Јупитер (етрурски *Tinia*) са орлом, Јунона (етрурска *Uno*) са гуском. Музеј у Палестрини. Орао и сова као атрибути Јупитера и Минерве преузети су од њихових грчких пандана, Зевса односно Атене, док је Јунонина гуска римска специјалност. По легенди, гуске при Јунонином храму на Капитолу који је подигао Камил, убрзо потом су спасле својим гакањем Рим пред галском најездом, стога је капитолска Јунона добила придевак *Moneta*, од *monēre* 'опоменути'. При том храму била је државна ковница новца, одакле потиче и данас коришћен термин *монета*, енгл. *money* итд.

1 2 3 4

9. Главни фламмини

Рељеф са Августовог „Олтара Мира“ (*Ara Pacis*), 13. г. н.е., Рим, Марсово поље (*Campus Martius*). У средини тројица *flamines maiores*: *Dialis* (1), *Martialis* (2), *Quirinalis* (3) и уз њих здесна *flamen Divi Iulii* (4), свештеник новооснованог империјалног култа „Божанског Јулија (Цезара)“. Препознају се по својим свештеничким капама (*арех*, мн. *арпices*) са шиљатим врхом од дрвета маслине, обмотаним вуном.

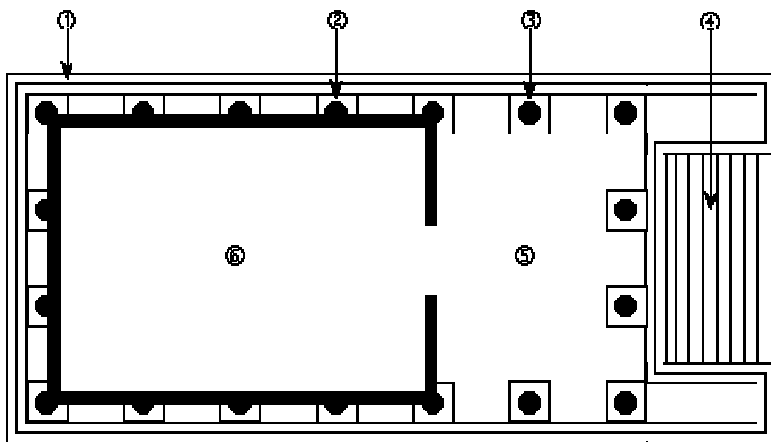
10. Приношење жртве *suovetaurilia* Марсу.
Релјеф на римском саркофагу, Лувр, Париз

11. Јанус. Ватикански музеј, Рим

12. Денариус са представом Марса и Викторије која вози двоколице, 88. пре Хр.

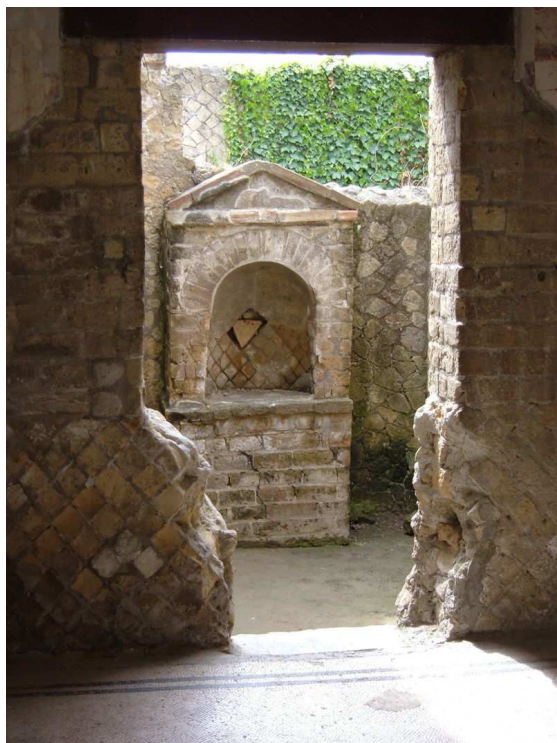

13. Г о р е л е в о: план типичног римског храма (templum), оријентисаног према странама света. Г о р е д е с н о: четвртаст хиндуистички олтар (vedi), као пројекција неба са четири стране света. Д о л е л е в о: остаци Вестиног храма (aedes, изворно ‘огњиште’, а не templum!) на римском Форуму. Д о л е д е с н о: хиндуистички округли кућни олтар (garharatya; округлом се замишљала Земља).

Агни (‘Огањ’) имао је у староиндијској религији разне хипостазе, манифестне, као она небеска (муња, гром) и земаљска (ватра на кућним огњиштима), тако и латентне (ватра садржана у кишници која оплођава земљу; Сунце које залази у воде мора и из њих излази, рађа се (Апам Напат), клица ватре у биљкама које се користе као гориво).

14. Л е в о: Дом Весталки (*atrium Vestae*) недалеко од Вестиног храма у Риму. Д е с н о: главна Весталка. Из Дома Весталки у Риму

15. Д е с н о: кућни олтар у Херкулануму, I век н.е. Л е в о: надгробни споменик из III в.

Споменик је хришћански, али на његовом врху је, у складу са паганском традицијом, уписана посветна формула D(is) M(anibus) „божанским покојницима“, док испод на грчком пише „риба живих“, јер се грчка реч *ἰχθύς* (*ikhthys*) ‘риба’ разрешавала као анаграм „Исус Христос, Божји син, Спаситељ“.

16. Вучица доји Ромула и Рема

Сребрна дидрахма, око 269–266. пре Хр.

17. „Капитолска вучица“

Етрурски рад, V в. пре Хр. (?). Musei Capitolini, Рим. Ромула и Рема додао је у XV в. Антонио Полајуоло.

18. Проналажење Ромула и Рема.

Олтар из Остије. Рим, Palazzo Massimo alle Terme

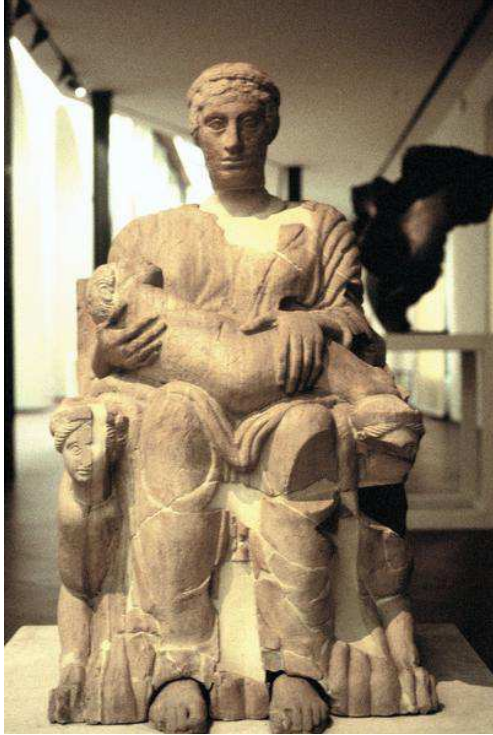

19. Апотеоза цара Антонина Пија и његове жене Фаустине

Мраморни рељеф на бази стуба, око 161. н.е., Ватикански музеј. Цареве су спаљивали на ломачи грађеној у виду палате и пуној скупочених прилога, а са врха конструкције пуштан је у небо орао. Модел за царску апотеозу била је легенда по којој је оснивач и први краљ Рима Ромул вршећи смотру војске на Марсовом пољу у олуји која се изненада подигла. Неки су претпостављали да су га у метежу завереници убили и раскомадали, сакривши делове његовог тела под одећу да прикрију злочин, други су веровали да га је његов отац Марс узнео на небо, где је постао бог Квирин.

20. Камилов тријумф. Франческо Салвиати, средина XVI в.,
Salla dell'Udienza, Palazzo Vecchio, Фиренца

21. Матер Матуга

Л е в о: надгробни кип из Клузија (Кјуза), V в. пре Хр., Museo Archeologico Nazionale, Фиренца. Д е с н о: Altes Museum, Берлин

22. Леукотеја храни малог Диониса. Фреска, 20. год. н.е.
Рим, Palazzo Massimo alle Terme

23. Ангерона, скульптура Јохана Вилхелма Бејера
1773–1780, дворски парк Шенбрун, Беч